

EREVNA

Årg. VIII

N:r 4

1951

Innehåll

Det nytestamentliga vittnesbördet.	
Av H. Odeberg.	49
1. Apg. 2:14 ff.	49
2. Apg. 3:12 ff.	50
3. Apg. kap. 4-5.	52
4. Det kristna tidsbegreppet.	53
5. Apg. 3:13.	55
6. Omvändelse (tešuba, metánoia).	56
Skriftens aktualitet.	
Av H. Odeberg.	59
Amos 5:23, 24 från nytestamentlig synpunkt.	
Av H. Odeberg.	62

Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten enligt originaltexten.

Det nytestamentliga vittnesbördet.

Av H. Odeberg.

I. Apg. 2:14 ff.

Apostlagärningarnas början ansluter sig till Lukas-evangeliets slut. I Luk. 24:45 ff. omtalas hur den uppståndne Herren öppnade lärjungarnas sinnen till att förstå skrifterna. Han erinrade om Skriftens ord, att Kristus skulle lida och på tredje dagen uppstå från de döda och att bättring till syndernas förlåtelse i hans namn skulle predikas bland alla folk. Därpå tillade han: »Ni är själva vittnen om detta. Och se, jag skall sända er vad min Fader har lovat.»

I Apg. 1:8 säger Herren omedelbart före himmelfärden till sina lärjungar: »När den helige Ande kommer över er, skall ni få kraft och bli mina vittnen i Jerusalem och i hela Judéen och Samarien och ända till jordens ytersta gräns.» I andra kapitlet talas det om lärjungarnas utrustande med den utlovade kraften (δύναμις), och så kommer Petrus' predikan som lärjungarnas första vittnesbörd (μαρτυρία) (jfr Luk. 24:48, Apg. 1:8).

Denna predikan börjar med en text ur *Skriften* och till den ansluter sig utläggningen, som är: Jesus nasaréen, Kristi kors, Livets Förste. Petrus riktar uppmärksamheten omedelbart på det centrala, Jesu död och uppståndelse, och framhåller att detta skett i enlighet med Guds eviga rådslut, som stod fast från begynnelsen och som uppenbarats genom tiderna i *Skriften*. I

ljuset av korset framträder människans ondska i hela sitt djup: ... ni ... dödade honom (Jesus) (v. 23).

Resultatet av Petrus' predikan blev att det högg till i åhörarnas hjärtan, och de som tog emot ordet omvände sig och lät döpa sig. Det var alltså en omvändelsepredikan (jfr Luk. 24:47).

Efter omvändelsen och dopet vidtog studium och undervisning (v. 42). Vid sidan om det nämns gemenskap, brödsbrytelse och bön (d.v.s. gudstjänst, antingen den skedde i hemmet eller i församlingen). Frågan är om brödsbrytelsen och bönen är att fatta som samordnade med gemenskapen eller om de bara är avsedda att utgöra en närmare bestämning till »gemenskapen», κοινοβία. — Det nämns att de troende hade allt gemensamt. Det var fråga om en diakoni. De delade mellan sig så att var och en fick det han behövde. Detta vara inget principiellt nytt. Inte heller i synagogan fick någon svälta eller gå under. Enligt t.ex. påskföreskrifterna i »de äldres stadgar» (Mišna) fick ingen vid påsken vara utan vin. Den som inte hade råd att köpa, skulle ges medel till det ur den gemensamt insamlade kassan.

Gemenskapen omfattade nämligen hela tillvaron,

Det talas ju i Luk. 24:47 och Apg. 1:8 om en förkunnelse för alla folk, en förkunnelse som skulle nå till jordens yttersta gräns.

Som helhet betraktad är Petrus' predikan i Apg. 2:14 ff. att jämföra med Jesu egen predikan i Luk. 4:16 ff.

2. Apg. 3:12 ff.

Även här framhålls att apostlarna är vittnen [μάρτυρες] (v. 15). Varje gång ordet vittne förekommer i Skriften bör man undersöka, hur dess innebörd förhåller sig till den grundläggande innebörden, som kommer till uttryck i Luk. 24. Detta gäller ju inte bara ordet »vittne» utan varje nytestamentligt

begrepp, och i förevarande text kan man också peka på ordet »omvändelse» (μετάνοια) (se vidare nedan).

Liksom i Apg. 2 karakteriseras också här människans situation utan varje skönmålning. »Ni förnekade den Helige och Rättfärdige ... Livets furste dödade ni ...» (v. 14 f.). Därpå erinrar Petrus om att i och genom Kristus allt det fullbordats som Gud genom alla sina profeter förkunnat (v. 18), och så kommer maningen: »vänd om», gör bättring.

Det är viktigt att märka att denna uppfordran inte riktas till människorna såsom individuellt bestämda utan på ett sådant sätt att de får en bild av sig själva i sin ställning i universum. När någon manar en annan till omvändelse, tänker man i allmänhet på denne andre som en enskild individ, som levt så och så många år och därunder försyndat sig och nu är inne på fel väg. I Apg. 3 sätts däremot människan in i det kosmiska sammanhang i vilket hon står, hon sätts i relation till all historia, all tid, och ställs fram inför honom som är universums ursprung och därmed hennes eget ursprung, inför honom som har hela tillvaron i sin hand. Vad gäller då om henne i denna relation? Jo, att hon tagit avstånd från sin och universums Herre och Konung. Men hon har inte därmed övergått till ett annat rike med en annan substans, utan hon lever i Guds värld såsom en som är en fiende till honom som är denna världs ursprung och Herre.

I Skriften talar denne Herre till människan. Där möter hon sålunda den absoluta verkligheten. Och hon möter den i alla skrifterna. Genom *alla* profeterna har Gud talat (v. 18). — Skriften framgår sålunda från Gud såsom den som är universums och historiens Herre och uppehållare. Och när han kommer i världen, då kommer han som frälsare — och människan, som avskurit sig från Gud, korsfäster honom. När maningen till omvändelse möter henne i denna situation, innebär den en uppfordran att övergå från fiendskap till tacksamhet gentemot

Gud och ta emot den gåva som ges. Meningen till omvändelse är sålunda till sitt väsen en gåva, ett evangelium. Se 2:40: Låt er frälsas från detta bortvända släkte, och 3:25: I din, d.ä. Abrahams, avkomma skall alla folk på jorden uppstämna tack eller välsignas. Det hebreiska verb som ligger till grund för »välsignas», *berek*, används såväl om Gud som om människor. I förra fallet brukar det översättas »välsigna», i senare »lova», »prisa» e.dyl. Man måste dock hålla i minne att det inte därvid är fråga om ett ord som har två skilda betydelser. Det är samma realitet det i bägge fallen är fråga om. Det är i senare fallet fråga om människor vilka såsom av Gud välsignade välsignar honom. I v. 25 åsyftas sådana människor som av Gud fått »välsignelse» och som därför förklaras för »välsignade». Såsom sådana kan dessa »välsigna».

3. Apg. kap. 4-5.

I 4:13 sägs att Petrus och Johannes var »olärda» män, [*ἀνόητοι ἄγραμματοί*]. Jfr Joh. 7:15, där det frågas om Jesus: »Hur kan han känna Skrifterna, han som inte har studerat [*μη μεμαθηκώς*]?» Med ifrågavarande uttryck vill sägas att vederbörande inte fått den särskilda rabbinutbildningen.

4:20: »Vi för vår del kan inte tåga med vad vi har sett och hört.» Det tvång det här är fråga om får inte fattas spiritua- listiskt. Det är fråga om ett tvång som hänger samman med det nyktert givna uppdraget. De kan inte underlåta att tala, därför att de fått befallning. Jämför hur profeterna visste sig stå under gudomlig befallning. 1 Sam. 3:20.

I 4:24 ff. kommer en lovsång. Liksom i synagogan prisas först Gud såsom skaparen. I vv. 25 ff. hänvisas så till den messianska andra psalmen. Det talas om folken och deras härs- kare, som upprörts och gaddat sig samman mot Herrens smorde. Därmed ges en utblick över universum och dess situation. Alla som står innanför den onda maktsfären är med i

korsfästelsen. Det är inte så att judarna döms medan andra folk förklaras fria. Att judarna så starkt betonas som skyldiga till Jesu död i apostlarnas första förkunnelse, beror på att denna förkunnelse just riktar sig till judar. Men *alla* som är i det gamla väsendet är med i det verk som denna världens »furstar» (archontes) utför, när de korsfäster Kristus, ty världen gör vad dess herre vill.

I 5:1 ff. kommer berättelsen om Ananias och Safira. Denna berättelse är svår att fatta och förstå. Straffet som drabbade de bägge makarna för deras brott förefaller orimligt hårt. I och med att de föll döda ned, förlorade de ju varje möjlighet till bättring och omvändelse, ty i Nya testamentet finns inte den samtida tanken att dödsstraffet som sådant utgjorde soning för synd. En möjlig förklaring vore att Ananias och Safiras synd blev så kvalificerad, därför att den urkristna gemenskapen låg på ett så högt plan. Deras fall kunde betraktas som ett slags upprepning av det första syndafallet.

4. Det kristna tidsbegreppet.

Tänkare har infört idén om evigheten som ett tids- och rumslöst vara. Kroppen har utifrån denna uppfattning betraktats som ett hinder för fullkomligheten. För Nya testamentet förhåller det sig på rakt motsatt sätt. Att inte vara formad betyder kaos. Det kroppsliga är en skapelse som innebär fullkomning. På samma sätt förhåller det sig med tiden. En tidlös existens är en kaotisk existens. Till livet i den kommande tidsåldern hör såväl den fullkomliga kroppsligheten som den fullkomliga tiden.

Vad beträffar spørsmålet *hur* man bör uppfatta tiden, betonas att man måste ta sig till vara för varje rent mekanisk tidsbetraktelse. Det är inte för Nya testamentet fråga blott och bart om en uppgradning av tidsenheter efter varandra. Liksom varje detalj i tillvaron har relation till tillvaron i dess helhet, så

förhåller det sig på detta sätt också med varje punkt i tiden. Från varje ögonblick går linjen, inte uppåt till ett tidlöst ting i sig utan till all övrig tid. Varje tidpunkt står i relation till Gud såsom handlande i all tid. Detta gör att alla tider kan vara med i ett ögonblick. I Hebr. 9:26 betonas att Kristus uppenbarades »en gång för alla vid tidsåldrarnas sammandragning», d.v.s. en enda gång vid det mål i tiden som var satt för hans ankomst. Detta »en gång» står i relation till all tid. Se Upp. 13:8, där det sägs att Lammet är slaktat »från världens begynnelse» (ἀπὸ καταβολῆς κόσμου).

Att varje ögonblick står i relation till all tid får emellertid inte fattas så, att den kristne såsom varande med i Guds ögonblick skulle kunna sägas vara med i den kommande tidsåldern redan här. Att ge sig hän åt en sådan uppfattning skulle betyda att glida in på tanken på en tidlös evighet, tanken på ett kantskt tidlöst ting i sig, som är en för Nya testamentet främmande tanke.

I anslutning till frågan om det nytestamentliga tidsbegreppet erinras om Nya testamentets förutsägelser om Kristi återkomst. Det heter bl.a. att detta släkte (γενεά) inte skall förgås, förrän den yttersta tidens tilldragelser inträffar. Den hebreiska motsvarigheten till grekiska ordet geneá (släkte), nämligen *dor*, betyder inte bara släkte i betydelsen »generation» utan också släkte i betydelsen av människor som kan i ena eller andra avseendet på gemensamt sätt karakteriseras, t.ex. syndafloedens släkte (*dor hammabbul*). Jfr t.ex. Apg. 8:33: Vem kan räkna hans släkte? — På andra ställen uttrycks lärjungarnas relation till tillkommelsen exempelvis så, att de sägs vid sin flykt undan förföljarna inte skola ha hunnit igenom alla Israels städer, förrän Människosonen kommer. Vid en undersökning av Jesu förutsägelser om tillkommelsen gäller att ta hänsyn till allt han sagt i denna fråga. Det visar sig då att han starkt betonat att om tidpunkten för hans ankomst vet *ingen* något. Samme man som poängterat detta, kan inte gärna ha

gett någon exakt tidsbestämning av ifrågavarande tilldragelse, och hans anförda ord är sålunda inte att fatta som en sådan. De är snarare att förstå som uttryck för nödvändigheten av att lärjungarna — liksom alla kristna — hade gudsriket nära inpå sig.

Tiden efter Kristi återkomst betecknas i Nya testamentet som »den kommande tidsåldern». Det talas också om flera tidsåldrar i det kommande — hur många finns ingenstans angivet — t.ex. i Ef. 2:7 och i uttrycket »i tidsåldrarna» (εἰς τοῦς αἰῶνας), men när fullkomningens tid ställs i kontrast mot denna tiden, »denna tidsålder», betraktas den som en helhet och kallas »den kommande tidsåldern» (ὁ αἰὼν ὁ μέλλων).

5. Apg. 3:13.

Med anledning av folkets reaktion inför botandet av den ofärdige (Apg. 3:2 ff.) tar Petrus till orda. Han framhåller därvid att Abrahams, Isaks och Jakobs Gud, våra fäders Gud, har förhärliat sin tjänare Jesus etc. Vad är därmed sagt? Jo, att det är den evige Guden, Skaparen och Frälsaren, som handlat. Därmed är också sagt att Jesus är den Frälsare som fädernas Gud sânt. Det var honom som judarna utlämnade (se fortsättningen av v. 13). Det är skäl i att tänka efter, vad som ligger i uttrycket »utlämna» i detta sammanhang. Därvid är det att betona det universella perspektivet. Såsom nämnt var det den av fädernas Gud sände som utlämnades, och det var fädernas folk som utlämnade honom. De som hörde in under frälsningen utlämnade Frälsaren. »Han kom till sitt eget, och hans egna tog inte emot honom.»

Vidare betonar Petrus att de förnekade honom, d.v.s. de sade nej till honom som var Gud såsom frälsning, han som var deras eget liv och som var centrum i deras tillvaro.

»Och», fortsätter Petrus, «livets furste dödade ni» (v. 15).

6. Omvändelse (*tešuba, metánoia*).

Enligt Matt. 4:17 sammanfattas Jesu förkunnelse i en mening till »omvändelse». Johannes döparen predikade också »Omvänd er!» (Matt. 3:2). Betyder detta att Jesu och Johannes' förkunnelse karakteriseras helt lika? Om man bara tar ut verserna Matt. 3:2 och 4:17, kan det förefalla så. Man har emellertid att ge akt även på sammanhanget. En profet kan ha fått uppdraget att säga: »Så säger *Herren*: Vänd om!» Han har att framföra Herrens budskap. Om Johannes döparen sägs med ett citat från Jes. 40, att han är »rösten av en som ropar i öknen», i Matt. 4:17 talar så denne ropande själv. Relationen mellan Johannes och Jesus är den, att Johannes i förväg uppfångat det som kom med Jesus.

Omvändelse, *tešuba*, var inget nytt begrepp för Johannes' och Jesu åhörare. Fariséerna och de fromma i Israel kände väl till det (se t.ex. 3:8). Även om man känner ett begrepp, kan nu detta emellertid förlora sin innebörd för en, så att man inte längre har dess fulla betydelse klar och fattar hur viktigt det är. Hur är detta möjligt? Vi har ett strålande exempel på en sådan utveckling i senare översättningar av »omvänd er» nämligen »gör bättring!» Detta fattas ju så, att man skall bättra sig, bättra på sitt liv. Denna uppfattning av »omvändelse» står i direkt strid mot ordets verkliga betydelse. Från fariseisk synpunkt skulle detta kunna sägas till människor som visserligen går i rätt riktning men kommit in på ett sidospår, en avväg. För Jesus är emellertid människan och mänskligheten inte bara inne på ett sidospår utan den går i en riktning rakt motsatt den rätta. Jfr ordet »synd», som i Nya testamentet inte markerar bara ett felsteg utan total förvändhet. Denna syn är genomgående i Nya testamentet. Man kan se på Jesus själv och mänsklighetens ställning till honom. När han kom, var det inte bara så, att människorna inte riktigt kunde fatta hans storhet och disputerade om vem han kunde vara, utan de vände sig målmedvetet emot honom och samlade sig kring uppgiften att för-

göra honom. De gick inte bara litet vid sidan om utan rakt emot.

Endast om man förstår maningen »vänd om» som en uppfordran att vända tillbaka från en väg som leder i absolut mening bort från Gud, blir sammanhanget i Matt. 4:17 klart. »Omvänd er» motiveras med orden: »Ty Himmelriket är nära» ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Guds rike är inte något som man är inriktad på men som man försummat, utan det är raka motsatsen till det man befinner sig i. Det heter inte: Du har inte nedlagt tillräckligt intresse på att vinna ditt liv, utan: Om du vill vinna ditt liv, så mister du det.

Ett intressant ställe i detta sammanhang är Upp. 3:15 f., där det önskas att Laodiceas församling vore antingen kall eller varm. Men nu är den ljum och fördenskull skall den utspys. Ljum får här inte fattas som ett »mittemellan», exempelvis mitt emellan hat mot och kärlek till Kristus. Fariséerna räknade med tre grupper människor: de helt onda, de helt goda och den stora hopen som stod mitt emellan. Nya testamentet känner däremot bara två grupper. För att förstå vad som menas med »ljum» är det att observera vari ljumheten visade sig: församlingen sade sig vara rik, men hon var i själva verket fattig och beklagansvärd. Det finns sådana som vet sig vara fattiga och det finns sådana som med rätta vet sig vara rika, men så finns det också sådana som i medvetandet är rika men i realiteten är fattiga och beklagansvärda: dessa är de »ljumma».

Utgångspunkten för tolkningen av begreppen »kall», »varm» och »ljum» måste vara mänsklighetens situation sådan Jesus beskrivit den. För Jesus gäller »antingen-eller», något tredje ges inte. Antingen är människan i mörkret eller i ljuset — hon kan aldrig vara i dunkel eller halvdager! — antingen är hon på väg bort från Gud eller till honom, antingen tillhör hon den vänstra sidan eller den högra. Ljum kan då omöjligens syfta på något mellanläge. Vad betyder då det att vara ljum och varken varm eller kall? V. 17 inleds med ett

förklarande »ty» [i grundtexten, i 1917 års översättning = »ju»] och fortsätter: »du säger: 'Jag är rik, jag har vunnit rikedom och behöver ingenting', och du vet inte att just du är eländig, beklagansvärd, fattig, blind och naken.» Här får man bekräftat att »ljum» inte syftar på något mellanstadium, halvblind eller halvnaken e.dyl., utan detta att *tro* sig vara rik medan man i själva verket är motsatsen. Det bör observeras att ordet »ljum» bara förekommer en gång, medan orden »kall eller varm» upprepas tre gånger. Det är dessa ord som anger människans reella läge och som man främst har att rikta uppmärksamheten på. »Ljum» markerar den ytterst farliga situationen att man tror sig vara rik i andligt avseende (märk att orden i Upp. 3:15 ff. riktas till en kristen församling), medan man realiter är helt utblottad. Detta torde ha varit en av de allra farligaste andliga sjukdomarna i västerlandet, detta att man sagt: Jag är rik. Man har ansett sig vara andligt rikare och förstå mera och bättre än en Paulus och en Johannes. Man bör nalkas i fattigdom, d.ä. i insikten om att det är Skriften som är ljuset och lyktan, och att inte ljuset finns hos en själv.

När i v. 17 verbet »säga» kommer till användning, måste man komma ihåg att detta verb även används i fall där vi skulle ha »tänka». Ordet markerar inte ett eller flera enskilda tillfällen, då vederbörande uttalat orden »Jag är rik» (något som troligen aldrig skett), utan det anger människans hela inställning.

Med Laodicea, som säger sig vara rik men i realiteten är fattig, bör man jämföra Smyrna om vilken församling det heter: »Jag känner ditt lidande och din fattigdom — men du är rik!» (Upp. 2:9). Den som är utblottad på allt, får allt av Kristus, av honom i vilken vishetens och insiktens alla skatter är gömda (Kol. 2:3). »Den som mister sitt liv för min skull skall finna det».

(Forts.)

Skriftens aktualitet.

Av H. Odeberg.

Beträffande frågan om den inställning som man skall ha till Bibeln, är ju den allmänna principen enkel och klar. Det är inte frågan om att ha någon bibelsyn utom Nya testamentets egen syn. Skriften är inte så tillkommen, att människor tagit ställning, utan den har av Kristus blivit given åt människorna som Guds Ord, och därför gäller i fråga om bibelsynen endast vad Skriften själv säger.

Men man kan ju rent historiskt sett ställa den frågan: Hur har människor alltsedan Nya testamentets tillkomst lyckats med att ta emot, att studera Nya testamentet och därmed också Gamla testamentet? Man säger nuförtiden så här: Antingen har vi den gamla uppfattningen av Skriften, som kommit till genom århundradena, där man håller fast vid ett traditionellt betraktelsesätt... Det har utbildats en traditionell tolkning, som konserverats och därför kallas den konservativa, vilken innebär ett fasthållande vid en traditionell syn, de gamles syn. Och så tänker man sig någon som frigjort sig, som bildat en ny syn, nya skolor genom t.ex. 1800-talets bibelforskning. Alltså hade vi dels en traditionell syn, dels en som bryter med det traditionella.

Hur kan det nu förhålla sig, om man konfronterar Nya testamentet självt med detta? När man talar om kristendomen (man talar nämligen hellre om kristendomen än om Bibeln) är det ju vanligt att man ser den som något gammalt, vilket haft en enorm betydelse, men som man nu håller på att komma bort ifrån. Man frågar sig: Kan detta gamla ha någon bety-

delse nu, eller har det inte ändå överlevt sig självt? Om nu detta konfronteras med Nya testamentet, så ter det sig så: Så långt ifrån att kristendomen är något gammalt, som överlevt sig självt efter så många år i den historiska mänskligheten, den västerländska, är kristendomen i stället något som måste tänkas i framtiden. Tvärt emot bilden av kristendomen som något gammalt i förhållande till mänskligheten som är ung, så är kristendomen i stället så ung att den bara är vid början, medan det är mänskligheten som är gammal, ålderstigen.

Detta får dock inte fattas så, som skulle Nya testamentet säga att kristendomen skall förverkligas i denna tidsåldern. Något sådant sägs inte. Det skall inte sluta med fullkomlig seger för kristendomen. Tidsålderns slut kommer, när kristendomen som mest blivit trängd. När det gäller att fatta kristendomen, är man i varje tid bara vid början. Vad som skall betonas är hur radikal kristendomen är i varje tid.

Märk 1 Petr. 1:19. Evangeliet är det som är nytt, mänskligheten gammal. Det gäller inte en återgång till något gammalt utan ett återupptäckande av det som alltid är lika nytt. Vad en generation upptäcker som nytt har också upptäckts förut.

På samma sätt förhåller det sig med Skriften. Den var radikal när den kom till. Märk Paulus' ord om det evangelium som är för den ene en dårskap och för den andre en stötesten. Skriften är något radikalt nytt även i denna tid. Studiet av Bibeln ligger som något färskt och friskt, en levande källa och en skatt, som kommer till denna gamla mänsklighet med dess gamla växlande föreställningar, varigenom en föreställning kan synas ny i jämförelse med en annan. Men i förhållande till Skriften är de alla gamla, medan Skriften är ny. Därför är uttrycket »konservativ» i detta sammanhang så olyckligt. Det för tankarna till ett gammalt träd i Lundagård som man plomberat med cement. Uttrycket »bevara» ordet [= Upp. 3:8, »du har hållit fast vid mitt ord»] förekommer förvisso i brevet till

församlingen i Filadelfia, men betyder då: bevara detta ord som har en sådan kraft i sig. Vi är gamla, medan ordet är nytt, det ord som ropar: »Vänd om, ni avfälliga barn, säger Herren». Jer. 3:14-22 är alltid lika färskt och nytt. När Nya testamentet skrevs, framställdes detta ord som fortfarande lika aktuellt.

Så är det också alltid fråga om i vad mån man kan svara till detta ord så som det svaras i Jer. 3:22: »Se, vi kommer till dig.»

Amos 5:23, 24 från nytestamentlig synpunkt.

Av H. Odeberg.

För att få denna text i rätt belysning bör pekas på två sådana ställen som Kol. 3:16-17 och Ef. 5:19-20 såsom typiska för en sak som Nya testamentet vill säga. I Ef. 5:19 meddelar Paulus såsom en gudomlig tillsägelse: »... så att ni talar till varandra med psalmer, hymner och andliga sånger, och sjunger och spelar för Herren i era hjärtan. Tacka alltid vår Gud och Fader för allt i vår Herres Jesu Kristi namn.» Det är alltså en tillsägelse att framsäga sånger och hymner. Likaså i Kol. 3:16, 17 »... sjung med tacksamhet Guds lov i era hjärtan.» Det är klart att det är här så långt ifrån ett avvisande av lovsång och gudstjänst och i motsättning därtill ett rättfärdigt liv, att det i stället från Nya testamentets synpunkt är så, att lovsången är en integrerande del av det rättfärdiga livet.

Proseuchä, tefilla, är den allmänna beteckningen för bön. Paulus säger i 1 Tess. 5:17: »Be oavbrutet», adialeptås proseucheste. Detta är bön i denna allmänna mening, vari lovsång ingår. Nya testamentet har ingen tanke på motsättningen mellan leken inför Gud, glädjen, och livet. Jfr Ordspr. 8:30, 31. Detta hör i stället med till livet. Och lika litet som man kan upphöra att andas för att ägna sig åt livet, lika litet kan man sluta med lovsången. Det är inte två olika slag, dels bön, dels liv, utan det är tänkt såsom ett.

Skulle det då i Nya testamentet vara ett avvisande av detta gammaltestamentliga ord? Ett sådant yttrande skulle inte kunna förekomma i Nya testamentet, ty av Jesus är det principiellt utsagt att inget Guds ord upphävts, utan vi har i Kristus allt

Guds ord i dess fullhet och i dess djup. Kristus och Nya testamentet säger förvisso: »Tag bort dina sångers mängd.» Men i vilken mening säger nu Jesus detta? Han är ju Skriftens Jag, och det är han som här i texten säger till oss: »Tag bort din mängd av sånger.» Det betyder inte att han menar att man inte skall recitera Guds-ordet. Men se, hur han klandrar fariséerna som avskräckande exempel, vilka uppför sig som hedningar och tror att de skall bli hörda för sina många ords skull. »När du ber, skall du inte göra det för att bli sedd, utan gå in i din kammare.» Här framhåller Jesus verkligen detta: »Tag bort dina sångers mängd.»

Nu är denna perikop text på reformationsdagen. Jag vet inte speciellt varför, men man kan ju påpeka från Nya testamentets synpunkt, vad Luther ville ha som grundprincip, nämligen återgång till Skriften och dess ord om rättfärdigheten. Av Nya testamentet manas vi att inför Herren tjäna, lova, leka så som han givit det och inte som vi tänker oss det. Han har givit oss detta som en glädje, och psalmerna och lovsångerna till Herrens ära är endast Guds sånger, av Gud givna. Men i detta ord: »Tag bort ifrån mig dina sångers buller!» är du själv subjekt. Det talas i Skriften andeinspirerat om en andeinspirerad gudstjänst. Se 1 Krön. 29:10 ff. David välsignar här Herren, och han gör det andeinspirerat. »Från dig kommer allt, och ur din hand har vi gett det åt dig.» Åt Herren frambärs endast de sånger som mottagits ur hans hand.

Så har vi det andra här i texten: »Låt rätten flöda fram som vatten och som en ständigt rinnande ström.» Vad betyder det från Nya testamentet sett? Det är en lärdom som hör samman med reformationsdagen och som i Gal. 2:16 framställs så: »genom tro och inte genom laggärningar.» Det är inte så, att här sätts något i motsats till en gudstjänst med glädje. Vad är det då som avvisas, och vad är det som sätts i stället? Är det livet? Menas det så här: »Se nu till, att ni i stället för betraktel-

sen av det gudomliga lever ett rättfärdigt liv.» Detta vore uttryck för en ädel religion, en sådan som vi finner hos fariséerna. Men Nya testamentet säger något helt annat. Det är inte lönt för människan att tänka ut något sätt att bli så ädel, utan här är det fråga om en rättfärdighet som kommer av tron på Kristus, som är den ende rättfärdige. Även här gäller det ordet: »Från dig kommer allt, och ur din hand har vi gett det åt dig.» Gud var i Kristus och gjorde oss till rättfärdighet.

Så heter det också: »Välsigna alltid Gud Fadern» med andliga sånger, d.v.s. sånger från Gud själv med vilka ges ett liv som också är Guds gåva, nämligen rätt och rättfärdighet. Kristus ger det levande vattnet, såsom det heter i Joh. 4:10 »Om du kände till Guds gåva och vem det är som säger till dig: Ge mig att dricka, då skulle du ha bett honom, och han skulle ha gett dig levande vatten», »som en ständigt rinnande ström».

Innehåll: *H. Odeberg*. Det nytestamentliga vittnesbördet, sid. 49. *H. Odeberg*. Skriftens aktualitet, sid. 59. *H. Odeberg*. Amos 5:23, 24, sid. 62.

ENEVNA. Utgivare: Prof. H. Odeberg, Box 91, *Lund*. Ekonom: Edilen Teol. Kand. Viktor Rydqvist, Akad. Fören., *Lund*. Distribution: Teol. Kand. Helmer Hansson. Red. o. exp.: S:t Mångsgatan 6 a, *Lund*. Årsmedlemsavgift inclusive pren.avg. 5:- kr. Stödande bidrag *ad lib*. Postgirokonto nr 27 11 04 Erevna, *Lund*.

Lund 1951 Carl Bloms Boktryckeri A.-B.
Språkligt bearbetad 2002.